

ACADEMIA ROMÂNĂ

INSTITUTUL DE FILOLOGIE ROMÂNĂ „ALEXANDRU PHILIPPIDE”, IAȘI
INSTITUTUL DE LINGVISTICĂ „IORGU IORDAN – ALEXANDRU ROSETTI”, BUCUREȘTI
INSTITUTUL DE LINGVISTICĂ ȘI ISTORIE LITERARĂ „SEXTIL PUȘCARIU”, CLUJ-NAPOCA

**LEXICOGRAFIA ACADEMICĂ ROMÂNEASCĂ.
PROVOCĂRILE INFORMATIZĂRII
AcadLexi 2025**

Volumul cuprinde lucrări prezentate la ediția a XIV-a a Colocviului cu participare internațională „Lexicografia academică românească. Provocările informatizării”. AcadLexi 2025 (<https://philippide.ro/acadlexi.html>).

Coordonatori de volum: Elena Isabelle Tamba, Mariana Nastasia

Editori:

Alexandru Anghelina
Iulia Barbu-Comaromi
Călina Ciocoiu
Alexandra Ilie
Mircea Minică
Andreea-Nora Pușcaș

Referenți științifici:

Conf. univ. dr. Ana-Maria Minuț
CS I dr. Gabriela Haja

Coperta: Lucian Săcrieru-Dragomir

ISSN: 3008-6159

ISSN-L: 3008-6159

DOI: https://doi.org/10.52257/30086159_2025

© 2025 Editorii volumului. Toate drepturile rezervate.

Universitatea Babeș-Bolyai

Presa Universitară Clujeană

Str. Hasdeu nr. 51

400371 Cluj-Napoca, România

Tel./fax: (+40)-264-597.401

E-mail: editura@ubbcluj.ro

<http://www.editura.ubbcluj.ro/>

ACADEMIA ROMÂNĂ

INSTITUTUL DE FILOLOGIE ROMÂNĂ „ALEXANDRU PHILIPPIDE”, IAȘI
INSTITUTUL DE LINGVICĂ „IORGU IORDAN – ALEXANDRU ROSETTI”, BUCUREȘTI
INSTITUTUL DE LINGVICĂ ȘI ISTORIE LITERARĂ „SEXTIL PUȘCARIU”, CLUJ-NAPOCA

ACTELE COLOCVIULUI INTERNAȚIONAL „LEXICOGRAFIA ACADEMICĂ ROMÂNEASCĂ. PROVOCĂRILE INFORMATIZĂRII” AcadLexi 2025

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

2025

PROPUNERI ETIMOLOGICE ȘI LEXICO-SEMANTICE ÎN *DELR, LITERA E*

ION GIURGEA*, CRISTIAN MOROIANU**, IULIA BARBU-COMAROMI*

Introducere

Ne propunem în articolul de față să prezentăm o serie de exemple extrase din litera E a *Dicționarului etimologic al limbii române* (DELR), reflectând diverse tipuri de reevaluări etimologice și lexico-semantice în raport cu dicționarele academice anterioare.

Tipurile de reevaluare asupra cărora vom insista sunt: 1. revizuirea etimologiilor din dicționarele academice (DLR, DEX), revizuire care conduce, după caz, la eliminarea situațiilor de „etimologie necunoscută”, la corectarea sau completarea unor etimologii ori la furnizarea unor explicații etimologice suplimentare utile pentru clarificarea originii unor cuvinte; 2. corectarea unor definiții greșite sau incomplete; 3. reorganizarea intrărilor lexicale; 4. corectarea unor forme lexicale, 5. modificarea inventarului lexical.

1. Propunerea de noi etimologii

1.1. Eliminarea unor situații de „etimologie necunoscută”

De multe ori, etimologia necunoscută din dicționarele academice anterioare (DLR, DEX) a fost rezolvată prin propunerea de soluții originale, marcate grafic în dicționar prin semnul ° poziționat după acestea.

Un prin exemplu este regionalismul **emprén** (Băile Herculane) „rântaș”, atestat la 1930–1937 (ALR II ms., în DLR) cu o variantă *émpren*, pentru care DELR propune etimologia din germ. dial. *Einbrenn* „rântaș” (< *einbrennen* „a prăji (în făină cu grăsime), a bronza, a imprima un semn prin ardere, a cauteriza” < *ein* „în” + *brennen* „a arde”), soluționând, în felul acesta, etimologia necunoscută din DLR.

Un hapax, **erotimie**, înregistrat la 1935 în C. Gane, T. V. II, 313, în contextul „care înțelese astfel să-și pecetluiască filotimia sau erotimia, printr’o cât mai strânsă legătură de

* Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti”, Academia Română, București, Casa Academiei, Calea 13 Septembrie, nr. 13.

** Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti”, Academia Română, București, Calea 13 Septembrie, nr. 13/Facultatea de Litere, Universitatea din București, str. Edgar Quinet, nr. 5–7.

* Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti”, Academia Română, București, Casa Academiei, Calea 13 Septembrie, nr. 13.

familie”, cu un sens „interes erotic, legătură erotică”, este, după opinia noastră, o creație ludică ocazională pe baza lui *filotimie* „ambitiție, dorință de onoruri” (< ngr. *φιλοτιμία* < v.gr. < *φιλότιμος* „avid de onoruri, ambițios” < *φίλος* „iubit de, prieten”, *φιλεῖν* „a iubi” + *τιμή* „apreciere, onoare, demnitate”), obținută prin înlocuirea segmentului *filo(t)*- cu *erot-* (< *erotic*, gr. *ἔρωσ, ωτος* „dragoste”), în context fiind vorba de o presupusă relație erotică între văduva unui domn mazilit și protectorul fiicelor ei. DLR indică în cazul acestui cuvânt etimologie necunoscută.

Substantivul învechit **ergostát** „aparat care servește la măsurarea lucrului mecanic efectuat de mușchi, bazat pe rotirea unui disc cu ajutorul unei manivele, folosit și cu scop terapeutic”, cu o primă atestare la 1900 (Enc. rom. II), este un împrumut din germ. *Ergostat*, nume creat de inventatorul său, fiziologul austriac Gustav Gärtner, în 1887, pe baza lui *ergo-* „acțiune, lucru mecanic” și *-stat* „instrument care stabilizează sau regularizează” (< gr. *στατός, -στάτης* „stabil, fix”, construit pe radicalul *στα-* al verbului *ἵσταναι* „a sta, a opri”), posibil intrat în rom. și prin fr. *ergostat*. DLR notează, și în acest caz, „Et. nec.”.

Un caz în care, pe lângă eliminarea unei etimologii necunoscute (notată în DLR), am respins o soluție propusă anterior, este cel al cuvântului **erbecիր** s.n., s.m. (înv., rar) „material textil pe bază de bumbac”, atestat la 1774 (var. *irbichիր*, Iorga, S. D. X, 17), cu variantele *erbichիր, irbecիր*, pentru care DELR propune ca origine toponimul turc *Diyarbakir* (< arab *Diyar Bakr* „orașul tribului Bakr”; redenumit în 1935 *Diyarbakır*), oraș în sud-estul Turciei de azi (nordul Mesopotamiei), cunoscut pentru producția de textile pe bază de bumbac. Pentru a ajunge la forma atestată în română, am presupus că inițiala a fost pierdută prin falsă analiză: **Dierbechir* interpretat ca *de Erbechir*. Am respins, prin această propunere, soluția provenienței dintr-un ngr. *γερμπηκικιρ*, dată de Șesan, G. 65, respectivul etimon având o existență cu totul discutabilă: autorul trimite la un glosar de cuvinte din documentele grecești de la Arhivele Statului, publicat de N. Săndulescu în Rev. arhiv., 1972, 1, 97–106, dar, în locul indicat, forma apare într-un text în română, ceea ce înseamnă că este chiar cuvântul românesc: *doauă anterie de noapte de erbichir*.

1.2. Corectarea unor etimologii greșite sau incomplete

1.2.1. În unele situații, corectarea unor etimologii considerate de noi greșite a fost făcută prin propunerea de soluții originale. Astfel, pentru **empatie**, DELR propune o nouă etimologie, din engleză, respingând, cu argumente, împrumutul din franceză:

Engl. *empathy*, format pe baza gr. *έν-* „în” și *-πάθεια* „afect, simțire” (< *-παθής* „afectat de ceva, care simte, suferă” < *πάθος* „ceva suportat, afect, suferință” < *πάσχειν*, aor. *ἔπαθον* „a fi afectat, a păți, a suferi”), pătruns prin compusele *συμπάθεια*, lat. *sympathia, ἀντιπάθεια*, lat. *antipathia*, și *ἀπάθεια*, lat. *apathia*, calc (datorat lui Edward Titchener, în 1909) după germ. *Einfühlung* < *ein-* „în” și *Fühlung* < *fühlen* „a simți”, creat ca termen estetic în a doua jum. a sec. XIX (termenul este folosit de Robert Vischer în 1872 în teza de doctorat *Über das optische Formgefühl – ein Beitrag zur Ästhetik*) și teoretizat ulterior de filozoful german Theodor Lipps (există în gr. compusul *ἐμπάθεια*, cu alt sens: „pasiune”). Un intermediar fr. *empathie*, propus

în DLR, nu este exclus pentru unii autori, dar în prima atestare se face referire la literatura științifică engleză. La sfârșitul secolului XIX a mai circulat un termen savant germ. *Empathie* (redat în engl. sub aceeași formă *empathy*) cu un sens „capacitate a energiei psiho-fizice, proprietate fizică a sistemului nervos corelată emoțiilor”, termen efemer (creat, potrivit OED, de K. Lasswitz în 1895), neatestat în română. (DELR, s.v.)

Pentru **efimerie** (hapax, 1560–1561, Coresi, Tetr., 100, 110^f, Luca 1.5) „diviziune a preoților templului de la Ierusalim, bazată pe succesiunea periodică (prin rotație) la slujirea zilnică în templu”, DELR optează pentru proveniența din slavonul *jefimerija* < gr. *ἐφημερία* (< *ἐφήμερος* „care durează doar o zi, de zi cu zi” < *ἐπι-* „pe” + *ἡμέρα* „zi”), în locul etimonului neogrec (*ἐφημερία*) propus în DLR, cu argumentul principal al atestării într-un text religios vechi (Tetraevanghelul coresian), fapt care ne conduce mai degrabă la slavonă decât la neogreacă.

Substantivul neutru **electrobúr** „utilaj de foraj cu un motor electric, folosit în exploatarea petroliere, electrotrepan” este un împrumut din rusul *elektrobúr* (< *-elektro-* + *bur* „burghiu, sfredel”), rusecul *bur* fiind un împrumut germanic, cf. v.germ. de sus *bora*, germ. med. *bor*, ol. *boor*, sued. *borr* < germanic comun **burōn* „a străpunge, a perfora” (cf. Vasmer, ESRJ). DLR indică drept etimon fr. *électrobúr*, cuvânt inexistent.

Pentru **supereróu**, DELR propune un împrumut din fr. *superhéros* sau din engl. *superhero*, în locul formației interne, din *super-* + *erou*, propusă în DCR³. O formație internă este improbabilă deoarece cuvântul a apărut odată cu personajele celebre din benzile desenate sau din cinematografia americană, transferate apoi în Europa, în mod evident anterior primelor atestări românești.

Și **ergocíclu** s.n. (rar) „cadru metalic fix, cu pedale, asemănător bicicletei, folosit pentru exerciții fizice (în scopuri terapeutice)”, desemnând un aparat care nu a fost inventat în România, este împrumutat (fr. *ergocycle* sau engl. *ergocycle*, formate pe baza lui *ergo-* „referitor la efort (muscular)” și *-cycle* din *bicycle* „bicicletă”), și nu format pe teren românesc (*ergo*¹ + [*bi*]*ciclu*), cum indică DLR.

Originea lui **estón, -ă** (s.m., s.f., adj.) este explicată în DELR printr-un împrumut savant din lat. (pl.) *Estones* și it. *Estone, estone*. Lat. *Estones*, atestat inițial în *Gesta Danorum* a lui Saxo Grammaticus (secolul al XII-lea), este, cel mai probabil, un împrumut din v.nord. *Eistr*, cf. și *Eistland* ca nume de țară (cf. A. Tvauri, în M. Laneman, Margot (ed.), „The Migration Period, Pre-Viking Age, and Viking Age in Estonia”), nume care a fost pus în legătură cu *Aestii*, care apare în „Germania” lui Tacit ca nume al unei populații de la estul Mării Baltice. Explicarea rom. *eston* ca derivat regresiv de la *Estonia*, susținută de DEX și DLR, este puțin probabilă, deoarece toponimul are ca primă atestare aceeași lucrare ca și *eston*, iar forma *eston* este destul de mult folosită în secolul al XIX-lea, când nu exista încă Estonia ca stat.

Tratat în DELR în familia cuvântului *etimologie*, substantivul **etimologísm** „concepție a curentului latinist din secolul al XIX-lea, conform căreia scrierea limbii române ar fi trebuit să urmeze un principiu etimologic, grafia cuvintelor reflectând etimoanele lor

latine”, cu o primă atestare în 1847–1848 (la Cipariu, O. I, 155), iar cu sensul actual, în 1867 (Conv. lit. nr. 11, 138), este considerat de către noi ca fiind derivat, prin substituirea sufixului, atât de la *etimologic* („scriere conform principiului etimologic”), cât și de la *etimologist* („concepție etimologistă sau promovată de etimologiști”), cuvinte cu atestări mai vechi în română. Această soluție a etimologiei multiple interne este susținută de faptul că *etimologist* era folosit de Cipariu (în aceeași lucrare unde apare *etimologism*) cu sensul „adept al principiului etimologic în ortografie” (cf. Cipariu, O. I, 114). DLR propune ca etimon germ. *Etymologismus*, cuvânt pentru care nu au putut fi găsite atestări anterioare cuvântului românesc.

1.2.2. Alteori, au fost corectate etimologii prin preluarea unor soluții din literatura de specialitate. În cazul arhaismului **ecpaiá** s.f. „suită, escortă care însoțea pe un domnitor sau pe un mare demnitar; personalul din serviciul unui domnitor sau al unui (mare) demnitar; grupare socială (privilegiată), tagmă; (peior.) clică”, DELR adoptă soluția propusă de E. Suci (IT II, 319): din tc. *ek paye* „funcție auxiliară, slujbă de rangul al doilea” (*ek* „supliment, adaos”; *paye* „rang, statut, funcție” < pers. *pāya* „treaptă; rang, statut, funcție” < *pāy-* „a pune piciorul pe, a sta în picioare” < *pā* „picior”), probabil prin contaminare semantică și formală, poate încă din turcă, cu tc. *etba* „personal (de serviciu); adept, supus, subordonat”. Din motive fonetice, DELR respinge etimonul turcesc *etba* indicat de L. Șăineanu (ȘIO II/2, 50), la care alte surse fac doar trimitere („cf. tc. *etba*”, CADE, SCLR, CDER 3149, DLR, DEX; TDRG: „probabil”).

În familia lui *élément*, sunt discutați doi termeni tehnici: **servoelement** „element al unui mecanism regulator dintr-un sistem tehnic, prin care se produce variația unei mărimi sau a unui parametru al respectivului sistem, până când intervalul reglant scade la zero” și **termoelement** „dispozitiv de măsurat temperatura alcătuit din două conductoare din metale diferite unite la un capăt și un instrument electric de măsurare”. Cu o primă înregistrare în limbă la 1953 (Contemp. nr. 50, 5), *servoelement* provine din fr. *servo-élément* (< *servo-* < *servir* „a servi”, lat. *seruus* „sclav”, apărut întâi în *servo-moteur* „servomotor” + *élément*), etimologie indicată în DN³ și acceptată în DELR, care adaugă și o posibilă proveniență din engl. *servo-element*, considerându-se ca neplauzibilă formarea pe teren românesc propusă în DEX și în DLR (este vorba despre un cuvânt tehnic denumind o „realitate” care nu are patentă românească). *Termoelement*, mai vechi în limbă, fiind atestat încă din 1864 (Măiorescu, O. I, 856), este, conform criteriilor cronologic și sociocultural, un împrumut din germ. *Thermoelement* (DN³) sau din fr. *thermo-élément* (DLR), și nu din engl. *thermoelement* (DEX).

Pentru **hiperemotiv** (adj.) și **hiperemotivitate** (s.f.), incluși în DELR în familia lui *emóție*, se admite soluția împrumutului din fr. *hyperémotif*, respectiv *hyperémotivité*, notată în DN⁵, respingându-se ipoteza formării pe teren intern, indicată în DEX.

Pentru **enigmistic**, -ă (s.f., adj. „activitatea, arta de a concepe jocuri de tip rebus, bazate pe diferite enigme care trebuie descifrate; (rar) mod de manifestare enigmatic; care are caracter de enigmă; referitor la jocurile bazate pe enigme”), înregistrat prima dată în

1936 (ca s.f., Adev. 20 sept., 6; ca adj., Gazeta, 26 nov., 3), DELR admite soluțiile indicate în două dicționare de neologisme: din it. *enigmistica* (s.f.), DN³, și *enigmistico* (adj.), DN⁵. Mai puțin probabilă este derivarea de la *enigmă*, propusă în DEX¹, aceasta fiind, cel mult, o reinterpretare ulterioară, prin raportare formală și semantică la *enigmă*, așa cum se întâmplă, în general, cu împrumuturile analizabile, după o perioadă de „așezare” a acestora în limbă.

1.3. Completarea explicațiilor etimologice cu informații suplimentare

Adjectivul **emfatic**, împrumut din lat. neol. *emphaticus*, fr. *emphatique*, it. *emfatico*, prezintă o variantă învechită și regională (Trans.), *emfástic*, pe care DELR o explică din germ. *emphastisch*, variantă a lui *emphatisch*, probabil explicabilă prin influența lui *bombastisch*.

Pentru termenul lingvistic **entópic** adj., s.n. „(apelativ) care denumește un loc, o entitate geografică (formă de relief, apă, cale de comunicație, parte a unei așezări, a unei gospodării etc.), specific unei anumite regiuni”, DLR indică germ. *entopisch*. Însă termenul german înseamnă „specific unui loc, indigen” (< gr. *ἐντοπος*, *ἐντόπιος* < *ἐν-* „în” + *τόπος* „loc”), sens care nu pare a exista în română (nu l-am întâlnit în surse primare; figurează doar în DN⁴, de unde a fost preluat de DLR). Termenul a fost introdus în română de Teodor Porucic în studiul său „Lexiconul termenilor entopici din limba română din Basarabia” (1930, în Arh. Bas. X, nr. 1, 1–33), care îi atribuie sensul „referitor la o particularitate a solului, a unui loc (legat de un fenomen de ordin geografic)” și care îl folosește în sintagmele *termen/terminologie/noțiune/cuvânt entopic(ă)* cu sensul rămas curent în lingvistica românească. Relația cu germ. *entopisch* rămâne în continuare valabilă, dar cuvântul a suferit o modificare de sens, în folosirea lui Porucic, explicabilă prin asocierea cu *topografie*, *toponim* și gr. *τόπος* „loc”.

Pentru **eroologie** s.f. (rar) „parte a mitologiei care conține relatările despre eroi”, DELR acceptă soluția internă (< *erou* + *-logie*) indicată în DLR, adăugând faptul că termenul a fost introdus de etnologul român Romulus Vulcănescu (prima atestare este în D. etnol. (1979), lucrare a lui R. Vulcănescu). DELR indică și un posibil model extern, germ. *Heroologie*, însă îl consideră mai puțin probabil datorită circulației reduse (fr. *héro(o)logie*, engl. *heroology* sunt de asemenea cuvinte rare, folosite în atestările mai vechi de 1979 mai ales cu referire la lucrarea lui Anaximandru *Ἡρωολογία*, ceea ce le îndepărtează de cuvântul românesc). DELR adaugă și adjectivul **eroologic** (neinclus în dicționare), folosit în aceeași lucrare a lui R. Vulcănescu, care pare să-l fi creat pe baza lui *eroologie*.

De asemenea, pentru **eterián**, **extraestétic** și **pseudoestétic**, **eticísm** și **eticitate**, **etimologizánt**, DELR adaugă etimologiile propuse anterior noi posibile etimoane:

s.v. ETÉR: **eterián** adj. (înv., rar, poetic) „eteric” 1837 (Heliade-Rădulescu, O.² IV, 172) < fr. *hétérien* (cuvânt rar) ° sau ← *eter* DLR.

¹ DLR indică „de la **enigmistică**. Cf. it. *enigmista*”, deși *enigmistică* este chiar intrarea lexicală respectivă (*enigmistic*, -ă s.f., adj.). Probabil s-a preluat mecanic indicația etimologică de la *enigmíst*.

s.v. ESTÉTIC, -Ă: **extraestétic** adj. „aflat în afara domeniului esteticii, care nu ține de estetică” 1921 (V. rom. nr. 7, 100) < fr. *extraesthétique* ° sau ← *extra-* + *estetic* DEX, DLR; **pseudoestétic** adj. „estetic doar în aparență; care se pretinde estetic, fără a fi astfel” 1891 (Unirea, nr. 50, 398) < germ. *pseudoästhetisch*, fr. *pseudo-esthétique* °, ulterior, posibil și ← *pseudo-* + *estetic* DLR.

s.v. ÉTIC, -Ă: **eticism** s.n. „concepție (literară, estetică) care pledează pentru rolul etic al artei, manifestare a acestei concepții în operele de artă; (rar) concepție etică rigidă” 1893 (Lupta, 29 iul., 1, cu un sens „studii etice”; ulterior, 1925, Cuvântul, 13 nov., 1, cu sensul actual) < germ. *Ethizismus* (DLR) sau ← *etic* °; **eticitate** s.f. „caracter etic” 1894 (Trib. 18 aug., 1) < it. *eticità* DLR, germ. *Ethizität* (cuvânt rar) sau ← *etic* °.

s.v. ETIMOLOGIE: **etimologizant** adj. „(despre scriere) care reflectă etimologia cuvintelor; care reflectă tendințele curentului etimologist” 1937 (Porunca vremii, nr. 958, 14) ← *etimologiza* ° sau fr. *étymologisant* DLR (cuvânt puțin atestat cu sensul din rom.).

Substantivul din geologie **eruptivism** „totalitatea fenomenelor legate de erupțiile vulcanice, prin care apar rocile eruptive”, atestat la 1957 (AUB – Șt. nat., nr. 13, 163), a fost considerat în DELR (s.v. **erupție**) ca posibil derivat din *eruptiv*, pe lângă etimonul fr. *éruptivisme* indicat de DEX și DLR, deoarece termenul a fost creat de geologul român Ludovic Mrazec, inițial în limba franceză (potrivit informației din „Revue de géologie et des sciences connexes”, XVIII, 1938, p. 600). Astfel, chiar dacă atestarea scrisă franceză este mai veche, se poate deduce circulația lui în mediul geologic românesc.

2. Corectarea unor definiții, sensuri greșite sau incomplete

Un prim exemplu de corectare a definiției este cel al substantivului **eroologie**, definit în DLR ca „parte a mitologiei care se ocupă cu studiul eroului mitic, creator de civilizație și cultură”. De fapt, *eroologia* nu cuprinde studii, nu este o știință, ci cuprinde legende, mituri referitoare la eroi. Definiția corectă este: „parte a mitologiei care conține relatările despre eroi”.

În DLR, lui **enólic** i se atribuie sensurile „(despre medicamente) care folosește vinul ca excipient; (în sintagma *acizi enolici*) materii colorante care se găsesc în vinurile roșii”. Aceste sensuri, care sugerează o interpretare prin raportare la *eno-* < gr. *οἶνος* „vin”, nu sunt atestate de sursele primare. De fapt, româna are un adjectiv *enólic* cu sensul „specific enolilor, de tipul enolilor” (< fr. *énolique*), cu atestări în vocabularul chimiei începând cu C. Istrati, *Nomenclatura în chimia organică*, 1913, inclus de DELR în familia lui **enól** „compus organic conținând o grupare hidroxil și o legătură dublă carbon-carbon”. Acest termen nu are nicio legătură cu vinul. Este un termen științific internațional (intrat în română, probabil, din fr. *énol*), format pe baza elementelor *en(e)-* „care are cel puțin o legătură dublă carbon-carbon” (cf. *alchenă* – fr. *alcène*, germ. *Alkene*) și *-ol* (< *alco(h)ol*), folosit pentru hidrocarburile care au o grupare hidroxil.

Substantivul **eponimie** are în DLR două sensuri: „funcția de eponim (magistrat după care se denumea anul)” și „listă a arhonților eponimi”. Pe baza atestărilor în sursele primare,

DELR elimină al doilea sens, dar adaugă un sens folosit în lingvistică: „folosire a unui nume propriu de persoană pentru a denumi un loc (ca toponim) sau un concept, o realitate (stând la baza unui nume comun)”.

Pentru **etnogramă**, DELR aduce completări și diversificări ale sensurilor față de DLR:

reprezentare grafică prin scheme, tipuri, modele și fotograme a unor fenomene etnice (DLR).

vs

reprezentare grafică sub formă de hartă, folosită în etnografie, pe care se marchează locul materialelor investigate și tipul lor; descriere etnografică; portret considerat tipic pentru o anumită etnie, folosit pentru extragerea etnotipului (prin suprapunerea unui număr de asemenea portrete) (DELR).

Și în cazul lui **etnárh** se aduc modificări majore definiției:

Titlu dat guvernatorului unei provincii a Imperiului Roman, a Imperiului Bizantin sau a Imperiului Otoman, cu rang inferior celui de rege și superior celui de tetrarh; persoană care avea acest titlu (DLR).

vs

(în Imperiul Otoman) conducător al unei comunități etnico-religioase; (spec., cu referire la Cipru în perioada dominației britanice) conducător al comunității elene; (cu referire la Palestina antică, în epoca elenistică și romană) titlu dat unor conducători ai evreilor, subordonați Imperiului Seleucid, apoi Imperiului Roman; (în Imperiul Bizantin) titlu dat unor comandanți militari (ai unor contingente de mercenari străini) (DELR).

3. Reorganizarea intrărilor lexicale

3.1. Distingerea a două lexeme în loc de unu

Heterogenie este considerat în DLR și în MDA variantă a lui **eterogenie**: primul indică „*eterogenie* v. *heterogenie*”, iar al doilea are intrarea *eterogenie* cu sensurile „1. (înv.; în forma *heterogenie*) Generație spontanee. 2. Deosebire. 3. Diversitate”. DELR distinge două lexeme, deoarece diferenței semantice considerabile dintre sensul 1 și sensurile 2-3 i se asociază și o etimologie diferită: **heterogenie**¹ (înv.) „teoria nașterii ființelor vii din materiile organice în putrezire” < fr. *hétérogénie* (< *hétéro* < gr. *ἕτερος* „celălalt, unul sau altul din doi; diferit” + *-génie* „geneză, formare” < gr. *-γένεια* < *-γενής* „născut, produs” < *γενῶν* „a genera, a da naștere”, *γίγνεσθαι*, aor. *ἐγενόμην* „a se naște”) și **heterogenie**², variantă a lui *eterogenie* s.f. (rar) „caracter eterogen, faptul de a fi eterogen”, format de la *eterogen* (< fr. *hétérogène*, lat. neol. *heterogeneus* < gr. *ἑτερογενής* „care este de un alt gen, de feluri diferite, eterogen” < *ἕτερος* „celălalt, unul sau altul din doi; diferit” + *γένος* „gen, fel, neam”, vechi abstract de la radicalul *gen-* al verbului *γίγνεσθαι* „a se naște”), probabil după engl. *heterogeny*, germ. *Heterogenie*.

Pentru **eritrină**, DLR notează o variantă *eritrin* și mai multe sensuri: „1. arseniat (...); 2. ester (...); 3. pigment (...); 4. antibiotic (...)”. În schimb, DELR distinge trei lexeme, fiind

vorba de trei termeni creați independent, în domenii diferite, de la baza savantă *erythro-* „roșu; referitor la globulele roșii” < gr. *ἐρυθρός* „roșu” (DELR le include în familia elementului de compunere **eritr(o)-**):

eritrín s.n. (geol.) „arseniat hidratat natural de cobalt, care se prezintă în fibre cristaline de culoare roșie intensă” 1900 (var. *eritrínă*³, scris *erythrina*, Enc. rom. II) < germ. *Erythrin*, fr. *érythrine*, nume dat de mineralogul francez François Sulpice Beudant în 1832.

eritrínă¹ s.f. (chim., biol.) „ester al eritritei cu acidul lecanoric, care se găsește în unele specii de licheni, ca pigment roșu” 1948 (Macarovici, Ch. 496) < fr. *érythrine*.

eritrínă² s.f. (med.) „antibiotic izolat din eritrocitele mamiferelor, care acționează mai ales asupra bacteriilor difterice” 1946 (România viitoare, nr. 12, 3) < rus *eritrin*^o (în prima atestare, descoperirea substanței este atribuită savantei sovietice Zenaida Ermolieva).

În DLR, **eternelmínte** este considerată variantă a adverbului învechit și rar *eternamente*. DELR separă cele două lexeme, nu doar datorită limbilor-sursă diferite (franceza, respectiv italiana), ci și datorită prezenței elementului sufixal *-el-* (din lat. *-al-*) în compoziția uneia dintre forme:

eternaménte adv. (înv., rar) „veșnic, pentru totdeauna” 1872 (var. *eternamínte*, Familia, 29 oct., 524) < it. *eternamente* (< *eterno*).

eternelmínte adv. (înv., rar) „veșnic, pentru totdeauna” 1873 (I. Negruzzi, S. I, 438) < fr. *éternellement* (< *éternel*), cu românizarea sufixului.

Erém este considerat în DLR s.n. și adj. „pustiu”, cu varianta *erm* (având etimologia: „lat. *eremus*, ngr. *ἐρημος*, it. *eremo*, *ermo*”). DELR detașează lexemele **erém** s.n. (înv.) „pustiu, deșert” și **erm** adj. (înv.) „pustiu”, pe baza etimoanelor directe diferite (ambele sunt tratate în familia lui *eremít*, ales ca intrare datorită circulației mai mari):

erém s.n. (înv.) „pustiu, deșert” 1822 (Bobb, DRLU I) < lat. neol. *eremus* (< gr. *ἐρημος*)

erm adj. (înv.) „pustiu” 1812 (Maior, Ist. 11) < it. *ermo*, sincopat din *éremo* < lat. târziu *éremus* < gr. *ἐρημος* (împrumut târziu, în care accentul nu mai reflectă cantitatea vocalei etimonului gr., ci accentul etimonului gr., ca urmare a dispariției opozițiilor de cantitate în silabele neaccentuate).²

3.2. Stabilirea unei intrări unice în loc de două

DELR reunește **esparsét** cu **sparcétă** în regim de variante lexicale, indicând faptul că **esparsét** se va lucra ca variantă la **sparcétă**. DLR tratează separat cele două cuvinte în volumele conținând literele E și S: **esparsét** (înv., rar) „numele unei plante din familia leguminoaselor, cultivată ca plantă furajeră” < fr. *esparcette*; **sparcétă** „numele a două plante erbacee din familia leguminoaselor”, var. (reg.) *sparchétă*, *sparsétă*, *sparțét*, *sparțétă*, *sparzétă*, *parcétă*, (înv., rar) *esparsétă*, *esparțét* < fr. *esparcette*. Este limpede că și **esparsét**

² De la adj. *erm*, după modelul lui *pustie*, s-a format un substantiv *ermie* „pustiu” (hapax, 1816, Maior, Înv. doft.: 107).

se înscrie între variantele de adaptare ale fr. *esparcette* (alături de alte forme masculine ca *esparfét*, *sparfét*, incluse deja în DLR la S, ca variante ale lui *sparcétă*).

În aceeași situație este perechea **escarlát** – **scarlát**, pe care DLR le tratează separat, în volumele cu literele E și S: **escarlát** s. (înv., rar) „scarlatină” (boala): et. nec.; **scarlát** s. (înv.) „stofă de culoare stacojie; (rar) culoare stacojie”, var. *schirlét*: it. *scarlato*, lat. *scarlatus*. Pe lângă reunirea celor două lexeme, DELR corectează și definiția lui *escarlát*: este vorba de o variantă de adaptare a fr. *écarlate* (cu -s- prin etimologizare), întâlnită doar la Th. Alexi, *Dicționar româno-german*, glosată prin germ. *Scharlach*, care înseamnă „stacojiu; stofă de culoare stacojie; iarba-Sfântului-Ioan; scarlatină”. Sensul avut în vedere trebuie să fi fost „stacojiu; stofă de culoare stacojie”. DLR a preluat un sens nepotrivit dintre sensurile cuvântului german.

4. Corectarea unor forme lexicale eronate

DLR înregistrează o intrare **eotină** (acc. nec.) s.f. „nume dat unei cântări bisericești de la slujba utreniei” (< ngr. *έωθινός*), care în DELR este corectată în **eotinală** (mai ales la pl.: *eotinale*) „cântare bisericească de la utrenia de duminică, care se cântă între laude și doxologie”. Acest cuvânt, cu primă atestare în forma de pl. etimologică *eotiná* (1899, Cerne, D. M. II), provine din ngr. *εωθινά*, pl. lui *εωθινό*, neutru substantivat al adjectivului *εωθινός* „de dimineață” (< v.gr. *έωθινός* < *έωθεν* (adv.) „din zori” < *έως* „zori”). Cuvântul a intrat în română inițial ca plural neadaptat în -a, apoi a fost adaptat la tiparul în -ale, ca și alte neutre plurale împrumutate din ngr. (cf. *zaharicale*, *vasilicale*), de unde singularul refăcut *eotinală* (intrarea *eotinală* apare și în M. Stoian, „Dicționar religios”, Garamond, 1994, disponibil pe dexonline).

În DA, la litera I, figurează intrarea **iéteră** „instrument de pescuit”, fără indicarea etimologiei. În DLR, la litera E, se propune o altă intrare pentru același cuvânt, **éteră** (Mold., Munt.) „unealtă de pescuit [...]”, cu variantele *iátră*, *iéteră*, împrumutată din ucr. *jater*. DELR semnalează că forma *éteră* se va lucra la *iéteră*, întrucât pentru un împrumut popular dintr-un etimon slav cu *ja-* este firească păstrarea iotului inițial (*ie-*); formele cu *e-* sunt, de altfel, foarte rare, unele, probabil, pur grafice.

5. Modificarea inventarului lexical

5.1. Eliminarea unor cuvinte

O serie de cuvinte cu atestări exclusiv lexicografice au fost eliminate din inventarul dicționarului etimologic, dintre care enumerăm: *emfatíst*, *emfaticamente*, *endoecie*, *enilism*, *enometrie*, *enterectazie*, *eparhiót*, *eparhicéște*, *epididimografie*, *epilogism*, *epinicie*, *epiproiectór*, *epiproiectie*, *episerie*, *epistoliu*, *epulótic*, *ereditatór*, *ergopsihiatrie*, *erpetográf*, *erpetografie*, *escabeau*, *escadroná*, *escampá*, *ésker*, *etiláție*, *eupatie*, *eusistolie*, *evagáție*, *exantropie*, *exereditá* etc. Considerăm că aceste cuvinte nu au avut și nu au o circulație reală în limbă, ele fiind, în realitate, trecute dintr-un dicționar în altul.

5.2. Adăugarea de noi cuvinte

Uneori, au fost adăugate noi intrări în DELR, pe parcursul elaborării dicționarului și al consultării diverselor surse; enumerăm câteva cuvinte introduse: *endofóric*, *endoforie*, *endostál* (s.v. *endóst*), *entópíc*² adj. „(despre dinți) crescut anormal, în spatele arcadei dentare”, *epigeníe*, *epigramistică*, *ergodicitáte* (s.v. *ergódic*), *eritreéan* (înregistrat în DOOM³, dar absent din DEX și DLR), *esoforie*, *eurasianism*, *euroasianism*, *euroasiatic*, *exofórá*, *exofóric*, *indo-europeníst* (s.v. *européan*; înregistrat în DN⁴ și DOOM³, dar absent din DEX), *indo-europenístică* (s.v. *européan*; înregistrat în DN⁴, dar absent din DEX și DOOM³), *indo-europenizá* (s.v. *européan*), *preindoeuropéan* (s.v. *européan*), *protoindoeuropéan* (s.v. *européan*) etc.

6. Concluzii

Exemplele prezentate în articolul de față ilustrează diverse tipuri de reevaluare etimologică, lexicală și semantică întâlnite pe parcursul elaborării volumului dedicat literei E din DELR, în raport cu dicționarele academice anterioare. Modificările înregistrate vizează a) propunerea de noi etimologii (care pot fi sigure, probabile sau posibile și care conduc la eliminarea unor „etimologii necunoscute” și la corectarea unor soluții greșite), b) completarea informației etimologice în cazul unor cuvinte a căror origine a fost propusă sau sugerată (prin „cf.”) în surse lexicografice anterioare, c) corectarea unor definiții sau sensuri greșite ori incomplete, d) reorganizarea intrărilor lexicale (pe de o parte, distingerea a două sau mai multe lexeme, în loc de unu, pe de altă parte, reunirea a două lexeme care au fost tratate anterior separat), e) corectarea unor forme lexicale, f) adăugarea de noi lexeme, precum și g) eliminarea unor cuvinte cu atestare exclusiv lexicografică.

Aceste completări și reevaluări au fost posibile ca urmare a accesului la o bază considerabilă de texte în format electronic și a folosirii resurselor disponibile online, atât pentru limba română, cât și pentru limbile-sursă, care au permis stabilirea mai precisă a primelor atestări, a sensurilor cuvintelor, ca și a istoriei cuvintelor respective în afara limbii române.

ABREVIERI

acc. nec. = accent necunoscut

adj. = adjectiv(al)

aor. = aorist

dial. = dialect(al)

engl. = englez(ă)

fr. = francez(ă)

geol. = geologie

germ. dial. = german(ă)

gr. = grec, greacă

ngr. = neogrec, neogreacă

nord. = (limba) nordică

ol. = olandez(ă)

pers. = persan(ă)

rom. = român(ă), românesc

sued. = suedez(ă)

tc. = turc(ă)

Trans. = Transilvania

ucr. = ucrainean(ă)

it. = italian(ă)	v. (urmat de un nume de limbă/dialect) = vechi, veche
înv. = învechit	var. = variantă
lat. = latin(ă)	sued. = suedez(ă)
Mold. = Moldova	tc. = turc(ă)
Munt. = Muntenia	Trans. = Transilvania
neol. = neologism, neologic	

BIBLIOGRAFIE

A. Izvoare

- Adev. = *Adevărul*. Ziar, București, 1888–1916; 1919–1937; serie nouă 1946–1951.
- ALR II ms. = *Atlasul lingvistic român*. Partea II: Material netipărit [anchete realizate în perioada 1930–1937].
- Arh. Bas. = *Arhivele Basarabiei*, revistă de istorie și geografie a Moldovei dintre Prut și Nistru, publicație trimestrială, Chișinău, 1929–1938.
- AUB – Șt. nat. = *Analele Universității din București. Seria științelor naturii*. 1952– (între 1952 și 1955, *Revista Universității „C.I. Parhon” și a Politehnicii București, Seria științele naturii*).
- Bobb, DRLU = Ioan Bobb, *Dicționarul rumânesc, lateinesc și unguresc*, Cluj, cu tipariul Tipografiei Colegiului Reformaților, prin Stephan Török, tomul I (A–L): 1822; tomul II (M–Z): 1823.
- Cerne, D. M. = Titus Cerne, *Dicționar de muzică. Voci și instrumente. Biserica, concert, teatru. Compoziție și istorie*, Iași, Librăria „Viața românească”, vol. I (A–D): 1898; vol. II (E–L): 1899.
- C. Gane, T. V. = C. Gane, *Trecute vieți de doamne și domnițe*. București, Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II”, vol. I: 1932, vol. II: 1935, vol. III 1939.
- Cipariu, O. = Timotei Cipariu, *Opere*, ediție îngrijită de Carmen Gabriela Pamfil. București, Editura Academiei Române, 2 vol., 1987–1992.
- Contemp. = *Contemporanul*. Săptămânal politic, social, cultural, București, 1946–1989.
- Conv. lit. = *Convorbiri literare*, Iași, apoi București, 1867–1944.
- Coresi, Tetr. = *Tetraevanghelul tipărit de Coresi. Brașov, 1560–1561, comparat cu Evangheliarul lui Radu de la Mănăstirea, 1574*, ediție alcătuită de Florica Dimitrescu. București, Editura Academiei Române, 1963.
- Cuvântul = *Cuvântul*, cotidian, București, 1924–1938.
- D. etnol. = Romulus Vulcănescu, *Dicționar de etnologie. I. Terminologie. II. Personalități*, București, Editura Albatros, 1979.
- Enc. rom. = C. Diaconovich, *Enciclopedia română*. Sibiu, Editura și tiparul lui W. Krafft, tomul I (A–Copenhaga): 1898; tomul II (Copepode–Keman): 1900; tomul III (Kemet–Zymotic): 1904.
- Familia = *Familia. Foaie enciclopedică și beletristică cu ilustrațiuni* (fondată de Iosif Vulcan), Pesta, apoi Oradea, 1865–.
- Gazeta = *Gazeta*, cotidian de seară, București, 1934–1938.
- Heliade-Rădulescu, O.² = Ion Heliade-Rădulescu, *Opere*, ediție critică de Vladimir Drimba, București, Editura pentru Literatură/Editura Minerva, 4 vol., 1967–1985.
- I. Negruzzi, S. = I. Negruzzi, *Scrieri*, ediție îngrijită de Andrei Nestorescu și Nicolae Mecu, București, Editura Minerva, 2 vol., 1980–1983.

- Iorga, S.D. = *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, publicate de N. Iorga. București, I.V. Socec/Tipografia „Neamul Românesc”, 29 vol., 1901–1914.
- Lupta = *Lupta*, ziar liberal-opoziționist, director: G. Panu. Iași, 1884–1886, București, 1886-1895.
- Macarovici, Ch. = Constantin Gh. Macarovici, *Elemente de chimie generală*, Cluj, Editura Cartea Românească, 1948.
- Maior, Ist. = Petru Maior, *Istoria pentru începutul românilor în Dachia*, Buda, Crăiasca Tipografie a Universității Ungurești, 1812.
- Maior, Înv. doft. = *Învățătură pentru ferirea și doftoriia boalelor celor ce încing prin țeară și a celor ce se leagă și a unor boale sporadice, adecă pe ici, pe colo îmblătoare, ale vitelor celor cu coarne, precum și a cailor, a oilor și a porcilor*. [Traducere de Petru Maior]. Buda, Crăiasca Tipografie a Universității Ungariei, 1816.
- Maiorescu, O. = Titu Maiorescu, *Opere*, ediție îngrijită de D. Vatamaniuc, București, Editura Fundației Naționale pentru Știință și Artă, Univers Enciclopedic, 4 vol., 2005–2006.
- Porunca vremii = *Porunca vremii*, săptămânal, fondator Ilie Rădulescu, București, 1932–1944.
- Rev. arhiv. = *Revista arhivelor*, București, 1924–1929, 1936–1947, 1958–.
- România viitoare = *România viitoare*, ziar, Sibiu, 1944–1949.
- Trib. = *Tribuna*, director fondator: Ioan Slavici, Sibiu, Editura și Tipariul „Institutului Tipografic”, 1884–1903; 1990–.
- Unirea = *Unirea*. Foaie bisericească-politică, redactor responsabil: V. Hossu, redactor: Al Grama, Blaj, Tipografia Seminarului Teologic Greco-catolic, 1891–1945.
- V. rom. = *Viața Românească*, revistă literară și științifică. Iași, (din 1930) București, 1906–1916; 1920–1940; 1944–1946, 1948–.

B. Lucrări de referință

- CADE = I.-A. Candrea, Gh. Adamescu, *Dicționarul enciclopedic ilustrat*, București, Editura Cartea Românească, 1931.
- CDED = A. de Cihac, *Dictionnaire d'étymologie daco-romane*, vol. I. *Éléments latins, comparés avec les autres langues romanes*. Francfort A/M, Ludolphe St. Goar; Berlin, A. Asher; Bucarest, Socec, 1870; vol. II. *Éléments slaves, magyars, turcs, grecs-moderne et albanais*, Francfort, Ludolphe St. Goar; Berlin, S. Calvary; București, Sotschek, 1879.
- CDER = Alexandru Ciorănescu, *Dicționarul etimologic al limbii române*, ediție îngrijită și traducere din limba spaniolă de Tudora Șandru-Mehedinți și Magdalena Popescu Marin, București, Editura Saeculum I.O., 2002, ediția I: *Diccionario etimológico rumano*, Universidad de Laguna, Biblioteca filologica, 1958–1966.
- DCR³ = Florica Dimitrescu, Alexandru Ciolan, Coman Lupu, *Dicționar de cuvinte recente*, ediția a III-a, București, Editura Logos, 2013.
- DEX = Academia R.S.R., Institutul de Lingvistică din București, *Dicționarul explicativ al limbii române*, coord.: Ion Coteanu, Luiza Seche, Mircea Seche, București, Editura Academiei R.S.R., 1975; Academia Română, Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a II-a, coord.: Ion Coteanu, Lucreția Mareș, București, Editura Univers Enciclopedic, 1996; retipărit cu adăugiri în 1998, 2009, 2012, 2016, 2019.
- DLR = Academia Română, *Dicționarul limbii române (DLR)*. Serie nouă. Tomul I, partea a 3-a, *litera D (D–Deînmulțit)*, 2006; tomul I, partea a 4-a, *Litera D (Deja–Deținere)*, 2006; tomul I, partea

- a 5-a, *Litera D (Deținut–Discopotiriu)*, 2007; tomul I, partea a 6-a, *Litera D (Discord–Dyke)*, 2009; tomul I, partea a 7-a, *Litera E (E–Erzaț)*, 2009; tomul I, partea a 8-a, *Litera E (Es–Ezredeș)*, 2010; tomul III, *Literele J, K, Q*, 2010; tomul IV, *Litera L (L–Lherzolită)*, 2008; tomul V, *Litera L (Li–Luzulă)*, 2008; tomul VI, *Litera M*, 1965–1968; tomul VII, partea 1, *Litera N*, 1971; tomul VII, partea a 2-a, *Litera O*, 1969; tomul VIII, partea 1, *Litera P (P–Păzui)*, 1972; tomul VIII, partea a 2-a, *Litera P (Pe–Pînar)*, 1974; tomul VIII, partea a 3-a, *Litera P (Pînă–Pogribanie)*, 1977; tomul VIII, partea a 4-a, *Litera P (Pogrijanie–Presimțire)*, 1980; tomul VIII, partea a 5-a, *Litera P (Presin–Puzzolană)*, 1984; tomul IX, *Litera R*, 1975; tomul X, partea 1, *Litera S (S–Sclabuc)*, 1986; tomul X, partea a 2-a, *Litera S (Scladă–Semînțarie)*, 1987; tomul X, partea a 3-a, *Litera S (Semn–Sîveică)*, 1990; tomul X, partea a 4-a, *Litera S (Slab–Spongios)*, 1992; tomul X, partea a 5-a, *Litera S (Spongiar–Swing)*, 1994; tomul XI, partea 1, *Litera Ș*, 1978; tomul XI, partea a 2-a, *Litera T (T–Tocăliță)*, 1982; tomul XI, partea a 3-a, *Litera T (Tocăna–Twist)*, 1983; tomul XII, partea I, *Litera Ț*, 1994; tomul XII, partea a 2-a, *Litera U*, 2002; tomul XIII, partea 1, *Litera V (V–Veni)*, 1997; tomul XIII, partea a 2-a, *Litera V (Venial–Vizurină)*, 2002, tomul XIII, partea a 3-a, *Litera V (Viclă–Vuzum)* și *Literele W, X, Y*, 2005, tomul XIV, *Litera Z*, 2000; redactori responsabili: Iorgu Iordan, Alexandru Graur, Ion Coteanu; din anul 2000 – Marius Sala, Gheorghe Mihăilă, București, Editura Academiei.
- DN³ = Florin Marcu, Constant Maneca, *Dicționar de neologisme*, ediția a III-a, București, Editura Academiei, 1978.
- DN⁴ = Florin Marcu, *Noul dicționar de neologisme*, București, Editura Academiei Române, 1997.
- DN⁵ = Florin Marcu, *Marele dicționar de neologisme*, ediția a V-a revizuită, augmentată și actualizată, București, Editura Saeculum, 2000.
- DOOM³ = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti”, *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, ediția a III-a revăzută și adăugită, coord.: Ioana Vintilă-Rădulescu, București, Univers Enciclopedic Gold, 2021.
- MDA = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti”, *Micul dicționar academic*, I (A–C): 2001, II (D–H): 2002, III (I–Pr): 2003, IV (Pr–Z): 2003, coord.: Marius Sala, Ion Dănilă, București, Editura Univers Enciclopedic.
- OED = *Oxford English Dictionary*. Oxford, Oxford University Press, <https://www.oed.com/>.
- SDLR = August Scriban, *Dicționaru limbii românești. (Etimologii, înțelesuri, exemple, citațiuni, arhaizme, neologizme, provincializme)*, Iași, Institutul de Arte Grafice „Presa Bună”, 1939.
- Suciu, IT = Emil Suciu, *Influența turcă asupra limbii române. I: Studiu monografic*, 2009, II: *Dicționarul cuvintelor românești de origine turcă*, 2010, București, Editura Academiei Române.
- Șesan, G. = Dragoș Șesan, *Glosar de cuvinte rare și uitate*, București, Editura Universității din București, 2012.
- ȘIO = Lazăr Șăineanu, *Influența orientală asupra limbei și culturii române*, vol. I: *Introducerea*; vol. II: *Vocabularul: 1. Vorbe populare, 2. Vorbe istorice*, București, Socec, 1900.
- TDRG = H. Tiktin, *Rumänisch-deutsches Wörterbuch*, Bukarest, Staatsdruckerei, Band I: 1903, Band II: 1911, Band III: 1925; ediția a II-a: H. Tiktin, *Rumänisch-deutsches Wörterbuch. 2., überarbeitete und ergänzte Auflage von Paul Miron*, Wiesbaden, Otto Harrassowitz, Band I: 1986, Band II: 1988, Band III: 1989; ediția a III-a: H. Tiktin, *Rumänisch-deutsches*

Wörterbuch. 3., überarbeitete und ergänzte Auflage von Paul Miron und Elsa Lüder, Cluj-Napoca, Clusium, Band I: 2000, Band II: 2003, Band III: 2005.

Vasmer, ESRJ = Max Vasmer, *Etimologičeskij slovar' russkogo jazyka (Russisches etymologisches Wörterbuch)*, Moscovia, 4 vol., 1964–1973.

**ETYMOLOGICAL, LEXICAL, AND SEMANTIC REEVALUATION IN THE
ETYMOLOGICAL DICTIONARY OF ROMANIAN (DELR) –
LETTER E**

ABSTRACT

In this article we exemplify the contribution of DELR (*Dicționarul etimologic al limbii române*) to the re-evaluation of some etymologies found in the academic dictionaries of Romanian. We present examples excerpted from the letter E, reflecting several types of re-evaluation: proposing etymologies for words with unknown etymology, correcting erroneous etymologies, meanings, definitions, or lexical forms, providing additional etymological explanations, distinguishing two lexemes instead of one, unifying two separate lexemes under a single lexical entry, as well as eliminating lexemes registered only in dictionaries or adding new ones. Some of the new etymological solutions are the original contribution of the DELR team, others were proposed in previous linguistic studies but had gone unnoticed by the previous academic dictionaries. Substantial revisions were possible due to the access to multiple sources, to an impressive database, constantly enriched, and to the use of electronic and online research instruments.

Keywords: *dictionary, etymology, etymon, definition, lexeme, Romania*

